

ZAKON

O ZAŠTITI OD JONIZUJUĆIH ZRAČENJA

(Objavljeno u "Službeni list SRJ", br. 46/96)

I. OSNOVNE ODREDBE

Član 1.

Ovim zakonom propisuju se mere zaštite života i zdravlja ljudi i životne sredine od štetnog dejstva jonizujućih zračenja u proizvodnji, prometu i korišćenju izvora jonizujućih zračenja, mere sigurnosti pri korišćenju nuklearne energije i nadzor nad sprovođenjem tih mera i odgovornost za nuklearne štete.

Član 2.

Navedeni izrazi, u smislu ovog zakona, imaju sledeće značenje:

- 1) jonizujuće zračenje je elektromagnetsko ili čestično zračenje koje može da jonizuje materiju i da izazove oštećenje ćelija živih organizama;
- 2) zaštita životne sredine je skup mera kojima se sprečava štetno dejstvo jonizujućeg zračenja u životnoj sredini i otklanjaju posledice tog zračenja;
- 3) izvori jonizujućeg zračenja su materije, uređaji i objekti koji emituju ili mogu da emituju jonizujuće zračenje;
- 4) radioaktivni materijal je materijal koji sadrži jedan radionuklid ili više radionuklida čija je ukupna i specifična aktivnost iznad propisanih granica;
- 5) radioaktivni otpadni materijal je radioaktivni materijal koji se ne planira za dalju upotrebu;
- 6) nuklearni materijal je materijal koji sadrži uranijum, torijum ili plutonijum iznad propisanih granica;
- 7) nuklearni objekat je objekat u kome se koristi nuklearni materijal, osim nuklearnih elektrana, postrojenja za proizvodnju nuklearnih goriva i postrojenja za preradu isluženog nuklearnog goriva;
- 8) nuklearna sigurnost je skup mera kojima se obezbeđuju uslovi za rad nuklearnog objekta, sprečavaju nuklearni udesi ili ublažavaju njihove posledice odnosno smanjuje radijacioni rizik na propisani nivo;
- 9) radijacioni rizik je opasnost ozračivanja izražena kao proizvod verovatnoće nastanka nuklearnog udesa i efektivne doze zračenja koju bi pri tom udesu primilo najizloženije lice izvan lokacije nuklearnog objekta;
- 10) vanredni događaj je neočekivani događaj pri kom može doći ili je došlo do ozračenja stanovništva i lica koja rade sa izvorom jonizujućeg zračenja iznad propisanih doza;
- 11) apsorbovana doza jonizujućeg zračenja je srednja energija koju jonizujućim zračenjem primi jedinica mase određenog materijala;

- 12) ekvivalentna doza jonizujućeg zračenja je proizvod apsorbirane doze u tkivu ili organu i odgovarajućeg radijacionog težinskog faktora kojim se izražava razlika u biološkim efektima različitih vrsta jonizujućeg zračenja;
- 13) efektivna doza jonizujućeg zračenja je zbir proizvoda ekvivalentne doze u tkivu ili organu i odgovarajućeg tkivnog težinskog faktora kojim se izražava osetljivost pojedinih tkiva i organa na pojavu stohastičkih efekata jonizujućeg zračenja;
- 14) stohastički efekti jonizujućeg zračenja su efekti čija je verovatnoća pojave proporcionalna dozi.

Član 3.

Izrazi upotrebljeni u ovom zakonu koji se odnose na odgovornost za nuklearne štete imaju značenje utvrđeno Zakonom o ratifikaciji Bečke konvencije o građanskoj odgovornosti za nuklearne štete ("Službeni list SFRJ", br. 5/77 - Međunarodni ugovori).

II. MERE ZAŠTITE OD JONIZUJUĆIH ZRAČENJA

Član 4.

Sistem mera zaštite od jonizujućih zračenja zasniva se na:

- 1) opravdanosti primene izvora jonizujućih zračenja;
- 2) optimizaciji zaštite od štetnog dejstva jonizujućih zračenja;
- 3) granicama ekvivalentne i efektivne doze.

Primena određenog izvora jonizujućeg zračenja smatra se opravdanom ako daje pozitivnu neto-korist.

Sistem mera zaštite od jonizujućih zračenja treba da obezbedi da izloženost jonizujućim zračenjima bude toliko niska koliko je to moguće s obzirom na društvene i ekonomske faktore.

Član 5.

U sprovođenju zaštite od jonizujućih zračenja preduzimaju se sledeće mere:

- 1) otkrivanje prisustva i određivanje aktivnosti radionuklida u životnoj sredini i merenje jačine apsorbirane doze gama zračenja u vazduhu;
- 2) određivanje uslova za proizvodnju, promet i korišćenje izvora jonizujućih zračenja;
- 3) obezbeđivanje i korišćenje opreme i sredstava za zaštitu od jonizujućih zračenja i kontrola efikasnosti te zaštite;
- 4) ograničenje ili zabrana proizvodnje, prometa i korišćenja proizvoda, sirovina i reproduktivnog materijala kontaminiranih radionuklidima;
- 5) vođenje evidencije o izvorima jonizujućih zračenja;

- 6) vođenje evidencije o izloženosti jonizujućim zračenjima lica koja rade sa izvorima jonizujućih zračenja, pacijenata i stanovništva;
- 7) utvrđivanje uslova rada i kontrola i praćenje zdravstvenog stanja lica koja rade sa izvorima jonizujućih zračenja i sprovođenje propisanih mera zaštite na radu od štetnog dejstva jonizujućih zračenja;
- 8) obrazovanje i stručno usavršavanje kadrova u oblasti zaštite od jonizujućih zračenja;
- 9) lična i kolektivna zaštita ljudi od jonizujućih zračenja;
- 10) sprovođenje i primena mera iz plana za delovanje u vanrednom događaju;
- 11) sakupljanje, čuvanje i skladištenje radioaktivnog otpadnog materijala;
- 12) obezbeđivanje materijalnih, tehničkih i drugih uslova za sprovođenje sistematskog ispitivanja sadržaja radionuklida u životnoj sredini (monitoring) i sprovođenje plana u slučaju vanrednog događaja;
- 13) sprovođenje programa mera osiguranja i kontrole kvaliteta mera zaštite od jonizujućih zračenja.

Član 6.

Radi otkrivanja prisustva, utvrđivanja opasnosti, obaveštavanja i preduzimanja mera zaštite od jonizujućih zračenja, vrši se, po propisanim uslovima i na propisan način, sistematsko ispitivanje sadržaja radionuklida u vazduhu, boravišnim prostorima, zemljištu, rekama, jezerima, moru, čvrstim i tečnim padavinama, biljnom i životinjskom svetu, građevinskom materijalu, predmetima opšte upotrebe, vodi za piće, životnim namirnicama i stočnoj hrani, i to u redovnim uslovima, u slučaju sumnje na vanredni događaj i u toku vanrednog događaja.

Radi ranog otkrivanja vanrednog događaja koji ugrožava ili može ugroziti teritoriju Savezne Republike Jugoslavije, uspostavlja se sistem rane najave takvog događaja koji, po propisanim uslovima i na propisan način, obezbeđuje neprekidno merenje jačine apsorbovane doze gama zračenja u vazduhu.

Rešenjem nadležnog saveznog organa određuju se pravna lica koja ispunjavaju propisane uslove za obavljanje poslova iz st. 1. i 2. ovog člana.

Rešenje iz stava 3. ovog člana objavljuje se u "Službenom listu SRJ".

Član 7.

Pravna lica iz člana 6. stav 3. ovog zakona dostavljaju nadležnom saveznom organu godišnje izveštaje o sistematskom ispitivanju sadržaja radionuklida u životnoj sredini, najdocije do 31. marta tekuće godine za prethodnu godinu, a u slučaju vanrednog događaja - odmah.

Nadležni savezni organ objavljuje u posebnoj stručnoj publikaciji godišnji izveštaj o sadržaju radionuklida u životnoj sredini.

Član 8.

Pravna lica i preduzetnici mogu proizvoditi, vršiti promet i koristiti izvore jonizujućih zračenja ako

ispunjavaju sledeće uslove:

- 1) da objekti i prostorije u kojima proizvode i skladište izvor jonizujućih zračenja ili s njima rade odgovaraju tehničkim, sigurnosnim, zdravstvenim i drugim propisanim uslovima koji obezbeđuju zaštitu ljudi i životne sredine od jonizujućih zračenja;
- 2) da licima koja rade sa izvorima jonizujućih zračenja obezbede odgovarajuća sredstva za zaštitu od jonizujućih zračenja, kao i opremu za merenje zračenja;
- 3) da obezbede da sa izvorima jonizujućih zračenja rade lica koja imaju propisanu stručnu spremu i da ispunjavaju propisane zdravstvene uslove pre i u toku rada sa izvorima jonizujućih zračenja;
- 4) da preduzmu sve propisane mere kojima se sprečava da radioaktivni otpadni materijal prouzrokuje kontaminaciju životne sredine iznad propisanih granica;
- 5) da obezbede radioaktivni materijal, rendgen aparate i druge uređaje koji proizvode jonizujuća zračenja, u skladu sa propisanim uslovima za njihov promet i korišćenje.

Rešenjem nadležnog saveznog organa određuju se pravna lica i preduzetnici koji ispunjavaju uslove iz stava 1. ovog člana.

Pravna lica i preduzetnici koji hoće da proizvode, vrše promet i koriste izvore jonizujućih zračenja, ne mogu obavljati te delatnosti pre nego što dobiju rešenje nadležnog saveznog organa o ispunjenosti uslova za obavljanje tih delatnosti, propisane stavom 1. ovog člana.

Rešenje iz stava 2. ovog člana objavljuje se u "Službenom listu SRJ".

Pravna lica i preduzetnici iz stava 1. ovog člana dužni su da prilikom upisa u registar kod nadležnog organa podnesu i rešenje iz stava 2. ovog člana.

Član 9.

Pravna lica i preduzetnici koji proizvode, vrše promet i koriste izvore jonizujućih zračenja vode propisanu evidenciju o tim izvorima i dužni su da o svakoj isporuci, odnosno nabavci izvora jonizujućih zračenja obaveste nadležni savezni organ.

Član 10.

Lica koja rade sa izvorima jonizujućih zračenja i stanovništvo ne smeju biti izloženi zračenju iznad propisanih granica.

Rešenjem nadležnog saveznog organa određuju se pravna lica koja ispunjavaju propisane uslove za vršenje merenja radi procene stepena izloženosti jonizujućim zračenjima lica koja rade sa izvorima zračenja, pacijenata i stanovništva.

Rešenje iz stava 2. ovog člana objavljuje se u "Službenom listu SRJ".

Član 11.

Pravna lica iz člana 10. stav 2. ovog zakona vode propisanu evidenciju o ozračenju stanovništva, pacijenata i lica koja su pri radu izložena dejstvu jonizujućih zračenja i da izveštaj o tom ozračenju

dostavljaju nadležnom saveznom organu.

Član 12.

Pravna lica i preduzetnici koji pri radu sa izvorima jonizujućih zračenja prouzrokuju kontaminaciju životne sredine iznad propisanih granica dužni su da na propisan način sprovedu dekontaminaciju.

Pravna lica i preduzetnici koji su prouzrokovali kontaminaciju, odnosno sproveli dekontaminaciju dužni su da o tome odmah izveste nadležni savezni organ.

Rešenjem nadležnog saveznog organa određuju se pravna lica koja ispunjavaju propisane uslove za obavljanje dekontaminacije.

Rešenje iz stava 3. ovog člana objavljuje se u "Službenom listu SRJ".

Član 13.

Pravna lica i preduzetnici koji proizvode, vrše promet ili koriste izvore jonizujućih zračenja dužni su da licima koja rade na mestima na kojima su izloženi jonizujućim zračenjima obezbede ličnu dozimetrijsku kontrolu, da ih opreme ličnim zaštitnim sredstvima i da ih upućuju na redovne zdravstvene preglede, kao i da obezbede proveravanje ispravnosti tih sredstava i njihovo pravilno korišćenje.

Član 14.

Sa izvorima jonizujućih zračenja mogu raditi lica koja imaju propisanu stručnu spremu i ispunjavaju propisane zdravstvene uslove.

Lica iz stava 1. ovog člana stavlja se pod zdravstveni nadzor i podležu zdravstvenim pregledima pre stupanja na rad sa izvorima jonizujućih zračenja i u toku rada a, po potrebi, i po prestanku rada sa izvorima jonizujućih zračenja.

Član 15.

Zabranjuje se rad sa izvorima jonizujućih zračenja:

- 1) licima mlađim od 18 godina, osim za vreme propisane obuke u toku redovnog školovanja;
- 2) ženama za vreme trudnoće;
- 3) ženama za vreme dojenja deteta ako rade sa otvorenim izvorima jonizujućih zračenja.

Član 16.

Izvori jonizujućih zračenja mogu se primenjivati u medicini na propisani način, ako doktor medicine odgovarajuće specijalnosti izvrši procenu medicinske opravdanosti njihove primene i odobri dijagnostički ili terapijski postupak.

Član 17.

Zabranjeno je sistematsko rendgensko snimanje lica mlađih od 16 godina.

Zabranjeno je sistematsko rendgensko snimanje dojki.

Član 18.

Pravna lica iz člana 6. stav 3, člana 8. stav 2, člana 10. stav 2. i člana 12. stav 3. ovog zakona i preduzetnici iz člana 8. stav 2. i člana 12. stav 3. ovog zakona dužni su da sprovode propisani program mera osiguranja i kontrolu kvaliteta mera zaštite od jonizujućih zračenja.

Član 19.

Voda za piće, životne namirnice, stočna hrana i predmeti opšte upotrebe ne smeju se stavljati u promet ako sadrže radionuklide iznad propisanih granica.

Član 20.

Zabranjuje se ugradnja radioaktivnih gromobrana na teritoriji Savezne Republike Jugoslavije.

Član 21.

Radioaktivni otpadni materijal sakuplja se, čuva, evidentira, skladišti, obrađuje i odlaže na propisan način i pod propisanim uslovima.

Zabranjuje se uvoz radioaktivnog otpadnog materijala, kao i prerada, skladištenje i odlaganje radioaktivnog otpadnog materijala inostranog porekla na teritoriji Savezne Republike Jugoslavije.

Radi sprečavanja nedozvoljenog prometa radioaktivnog materijala preko granice Savezne Republike Jugoslavije, na graničnim prelazima postavljaju se monitori jonizujućeg zračenja.

Član 22.

Promet izvora jonizujućih zračenja preko granice Savezne Republike Jugoslavije može se vršiti samo uz odobrenje nadležnog saveznog organa.

Izvori jonizujućih zračenja mogu se uvoziti samo preko graničnih prelaza na kojima je organizovan inspekcijски nadzor.

Uvoznik je dužan da o prispeću pošiljke izvora jonizujućeg zračenja blagovremeno obavesti saveznog inspektora.

Organi carinske službe mogu izvršiti carinjenje pošiljke iz stava 3. ovog člana samo uz saglasnost saveznog inspektora.

Na izvore jonizujućih zračenja koji se uvoze u slobodne i carinske zone ili u konsignaciona skladišta u Saveznoj Republici Jugoslaviji odnose se odredbe st. 1. do 3. ovog člana.

Član 23.

Radi zaštite života i zdravlja ljudi i životne sredine od jonizujućih zračenja u slučaju vanrednog događaja, Savezna vlada donosi plan za delovanje u vanrednom događaju.

Vanredni događaj (radijacioni akcident) koji ugrožava teritoriju Savezne Republike Jugoslavije utvrđuje

i proglašava Savezna vlada.

Zaštita života i zdravlja ljudi i životne sredine od jonizujućih zračenja u vanrednom događaju sprovodi se na osnovu propisanih mera za sprečavanje i otklanjanje posledica koje prouzrokuje taj događaj.

Ako se utvrdi da postoji opasnost od radioaktivne kontaminacije teritorije susednih država, nadležni savezni organ obavestiće o toj opasnosti nadležne organe tih država i Međunarodnu agenciju za atomsku energiju.

O traženju i primanju pomoći od druge države i od Međunarodne agencije za atomsku energiju i pružanje pomoći drugim državama u slučaju nuklearnog udesa i radioaktivne opasnosti odlučuje Savezna vlada.

III. MERE NUKLEARNE SIGURNOSTI

Član 24.

Prilikom lokacije, izgradnje, probnog rada, puštanja u rad, korišćenja i trajnog prestanka rada nuklearnih objekata, preduzimaju se sledeće mere nuklearne sigurnosti:

- 1) utvrđivanje propisanih uslova za lokaciju, izgradnju, probni rad, puštanje u rad, korišćenje i trajan prestanak rada nuklearnog objekta;
- 2) utvrđivanje propisanih kriterijuma za ocenu sigurnosti nuklearnog objekta;
- 3) utvrđivanje propisanih uslova za promet i korišćenje nuklearnih materijala;
- 4) obezbeđivanje i sprovođenje mera zaštite od jonizujućih zračenja u nuklearnom objektu i njegovoj okolini;
- 5) utvrđivanje propisanih uslova koje moraju ispunjavati lica koja rade u nuklearnom objektu;
- 6) sakupljanje, evidentiranje, obrađivanje, skladištenje i odlaganje radioaktivnog otpadnog materijala;
- 7) sprovođenje i priprema propisanih mera u slučaju nuklearnog udesa;
- 8) fizička zaštita nuklearnog objekta i nuklearnih materijala.

Član 25.

Nuklearni objekat može se graditi samo na lokaciji za koju je donesen prostorni i urbanistički plan.

Nuklearni objekat se ne može locirati, izgraditi, pustiti u probni rad, pustiti u rad i trajno prestati s radom bez prethodnog odobrenja nadležnog saveznog organa.

Odobrenje iz stava 2. ovog člana može se izdati ako nadležni savezni organ utvrdi da su ispunjene sve mere nuklearne sigurnosti i na osnovu propisanog izveštaja o nuklearnoj sigurnosti i druge propisane dokumentacije.

Član 26.

Izveštaj o nuklearnoj sigurnosti iz člana 25. stav 3. ovog zakona sadrži: informaciju o analizi mogućeg uticaja nuklearnog objekta na životnu sredinu i mogućeg uticaja događaja u životnoj sredini na taj objekat; opis projekta nuklearnog objekta; informaciju o kvalitetu ugrađene opreme i građevinskog materijala i drugu tehničku dokumentaciju o nuklearnom objektu; analizu mogućih udesa i mere koje su neophodne za njihovo otklanjanje; rešenje za odlaganje i obezbeđivanje radioaktivnih otpadnih materijala; podatke o fizičkoj zaštiti nuklearnog objekta i drugu propisanu dokumentaciju.

Izveštaj o nuklearnoj sigurnosti mora se dopunjavati u skladu sa izmenama koje nastaju u projektu u toku izgradnje, probnog rada, puštanja u rad, korišćenja i trajnog prestanka rada nuklearnog objekta.

Član 27.

Nuklearni objekat projektuje se, izgrađuje, pušta u rad, koristi, održava i trajno prestaje sa radom po jugoslovenskim standardima, tehničkim normativima i normama kvaliteta proizvoda i usluga koji obezbeđuju propisanu nuklearnu sigurnost objekta.

Materijal i oprema za izradnju i održavanje nuklearnog objekta moraju u pogledu kvaliteta odgovarati propisanim jugoslovenskim standardima, tehničkim normativima, odnosno normama kvaliteta, a kvalitet usluga pri izgradnji i održavanju tih objekata mora odgovarati propisanim normativima.

Član 28.

Na poslovima i zadacima upravljanja proizvodnim procesom u nuklearnom objektu i na poslovima i zadacima nadzora nad tim procesom mogu raditi lica koja ispunjavaju propisane uslove.

Član 29.

Korisnik nuklearnog objekta može biti samo pravno lice.

Korisnik nuklearnog objekta je dužan da organizuje službu zaštite od jonizujućih zračenja.

Korisnik nuklearnog objekta dužan je da na propisan način i po propisanim uslovima vrši sistematsko ispitivanje prisustva radionuklida u životnoj sredini u okolini objekta.

Član 30.

Ako korisnik nuklearnog objekta namerava da trajno prestane da koristi objekat, dužan je da o tome prethodno obavesti nadležni savezni organ.

Korisnik nuklearnog objekta iz stava 1. ovog člana dužan je da, u roku koji odredi nadležni savezni organ, sprovede odgovarajuće mere sanacije na lokaciji i objektu i u njihovoj okolini.

Član 31.

Pravno lice koje proizvodi, prerađuje, koristi ili skladišti nuklearne materijale dužno je da vodi propisanu evidenciju o tim materijalima po zonama materijalnih bilansa i da podatke iz te evidencije dostavlja nadležnom saveznom organu.

Nadležni savezni organ vodi evidenciju o nuklearnim materijalima za sve propisane zone materijalnih bilansa i vrši kontrolu evidencija koju vode pravna lica iz stava 1. ovog člana.

Član 32.

Pravno lice koje koristi nuklearni objekat ili nuklearne materijale dužno je da organizuje, odnosno obezbedi fizičku zaštitu nuklearnog objekta, nuklearnog materijala i radioaktivnog otpadnog materijala.

Pravno lice iz stava 1. ovog člana dužno je da donese opšti akt o merama fizičke zaštite nuklearnog objekta, nuklearnog materijala i radioaktivnog otpadnog materijala.

IV. ODGOVORNOST ZA NUKLEARNE ŠTETE

Član 33.

Korisnik nuklearnog postrojenja odgovara za nuklearnu štetu prouzrokovanu nuklearnim udesom u skladu sa Zakonom o ratifikaciji Bečke konvencije o građanskoj odgovornosti za nuklearne štete i ovim zakonom.

Član 34.

Korisnik nuklearnog postrojenja odgovara za nuklearnu štetu do iznosa od 5,000.000 SAD dolara, u dinarskoj protivvrednosti na dan isplate, po svakom nuklearnom udesu.

Član 35.

Korisnik nuklearnog postrojenja mora zaključiti i održavati osiguranje za pokriće svoje odgovornosti za nuklearnu štetu u iznosu od 100.000 SAD dolara u dinarskoj protivvrednosti.

Ako sredstva iz stava 1. ovog člana nisu dovoljna za naknadu nuklearne štete, izvori sredstava i način podmirenja razlike u sredstvima za naknadu nastale nuklearne štete do iznosa iz člana 34. ovog zakona utvrdiće se u skladu sa saveznim zakonom.

Član 36.

Osiguravač ne sme obustaviti ni otkazati osiguranje pre nego što o tome, u roku od šest meseci pre obustavljanja, odnosno otkazivanja osiguranja, pismeno obavesti korisnika nuklearnog postrojenja.

Član 37.

Pravo na naknadu nuklearne štete prestaje po isteku roka od deset godina od dana kad se dogodio nuklearni udes.

Ako je nuklearna šteta prouzrokovana nuklearnim udesom u vezi sa nuklearnim materijalom, koji je u vreme nuklearnog udesa bio ukraden, izgubljen, bačen s broda ili napušten, rok utvrđen u stavu 1. ovog člana računa se od dana nuklearnog udesa i iznosi 20 godina od dana krađe, gubitka, bacanja sa broda ili napuštanja nuklearnog materijala.

Član 38.

Tužba za naknadu nuklearne štete može se podneti u roku od tri godine od dana kad je lice koje je pretrpelo nuklearnu štetu saznalo ili je trebalo da sazna za nuklearnu štetu i korisnika koji je za nju odgovoran, s tim što se rokovi iz člana 37. ne mogu prekoračiti.

Član 39.

Za odlučivanje o naknadi nuklearne štete mesno je nadležan sud na čijem području se nalazi nuklearno postrojenje.

Ako je nuklearna šteta nastala za vreme prevoza nuklearnog materijala, proizvoda ili otpadaka, mesno je nadležan sud na čijem se području dogodio nuklearni udes.

V. NADZOR I OVLAŠĆENJA

Član 40.

U vršenju nadzora nad sprovođenjem mera zaštite od jonizujućih zračenja i mera nuklearne sigurnosti, savezni inspektori imaju pravo i dužnost da:

- 1) narede otklanjanje nedostataka u vezi s radom s izvorima jonizujućih zračenja i s fizičkom zaštitom nuklearnih objekata;
- 2) obustave rad sa izvorima jonizujućih zračenja i oduzmu odobrenje za korišćenje tih izvora dok se ne ispune propisani uslovi;
- 3) zabrane izbor lokacije, gradnju, puštanje u rad, rad i prestanak rada nuklearnog objekta ako nisu ispunjene propisane mere nuklearne sigurnosti;
- 4) zabrane proizvodnju, promet i korišćenje izvora jonizujućih zračenja dok se ne ispune propisani uslovi;
- 5) zabrane promet ili prenos izvora jonizujućih zračenja preko granice, odnosno na teritoriji Savezne Republike Jugoslavije dok se ne ispune propisani uslovi;
- 6) zabrane uvoz životinja, biljaka, ljudske i stočne hrane, predmeta opšte upotrebe i druge robe za koju se utvrdi da sadrži radionuklide iznad propisanih granica i narede njihovo vraćanje pošiljaocu;
- 7) narede otklanjanje utvrđenih nedostataka i ispunjavanje propisanih uslova pravnim licima koja vrše merenje izloženosti jonizujućim zračenjima, sistematsko ispitivanje sadržaja radionuklida u životnoj sredini, odnosno dekontaminaciju životne sredine;
- 8) narede ispunjavanje propisanih uslova i otklanjanje drugih nedostataka za koje se utvrdi da mogu izazvati štetne posledice za zdravlje ljudi ili životnu sredinu.

Mere iz stava 1. ovog člana određuju se rešenjem.

Protiv rešenja iz stava 2. ovog člana može se izjaviti žalba nadležnom saveznom organu. Žalba na rešenje ne zadržava njegovo izvršenje.

Član 41.

Pravna lica i preduzetnici koji proizvode, vrše promet i koriste izvore jonizujućih zračenja, odnosno vrše ispitivanje sadržaja radionuklida u životnoj sredini ili dekontaminaciju životne sredine ili merenje

izloženosti jonizujućim zračenjima dužni su da saveznom inspektorom omogućе vršenje nadzora, uvid u dokumentaciju i nesmetan rad i da mu obezbede podatke i materijal potrebne za vršenje inspeksijskog nadzora.

Član 42.

Savezni inspektori koji obavljaju poslove iz člana 40. stav 1. ovog zakona, moraju da imaju VII stepen stručne spreme iz oblasti tehničke fizike, fizike, fizičke hemije, medicine, veterine, poljoprivrede ili druge odgovarajuće oblasti.

Izuzetno od odredbe stava 1. ovog člana, savezni inspektori koji vrše nadzor nad prometom izvora jonizujućih zračenja preko državne granice, moraju da imaju VII ili VI stepen stručne spreme iz odgovarajuće oblasti.

Član 43.

U vršenju inspeksijskog nadzora savezni inspektori moraju imati službenu legitimaciju kojom se potvrđuje njihovo službeno svojstvo.

Član 44.

Ako savezni inspektor koji obavlja poslove iz člana 40. stav 1. ovog zakona utvrdi da je povredom propisa učinjen prekršaj, privredni prestup ili krivično delo, dužan je da bez odlaganja podnese zahtev za pokretanje prekršajnog postupka, odnosno prijavu za pokretanje postupka za privredni prestup, odnosno krivično delo.

VI. KAZNENE ODREDBE

Krivična dela

Član 45.

Ko sakuplja, obrađuje, skladišti ili odlaže radioaktivni materijal protivno propisanom načinu i propisanim uslovima kazniće se za krivično delo kaznom zatvora od šest meseci do pet godina.

Ko uvozi, prerađuje, skladišti ili odlaže radioaktivni otpadni materijal inostranog porekla na teritoriji Savezne Republike Jugoslavije kazniće se za krivično delo kaznom zatvora od šest meseci do pet godina.

Privredni prestupi

Član 46.

Novčanom kaznom od 45.000 do 450.000 novih dinara kazniće se za privredni prestup pravno lice:

- 1) ako pri radu sa izvorima jonizujućih zračenja prouzrokuje kontaminaciju životne sredine iznad propisanih granica ili ako ne sprovede dekontaminaciju na propisani način ili ako o kontaminaciji koju je prouzrokovao i dekontaminaciji koju je izvršio odmah ne izvesti nadležni savezni organ (član 12. st. 1. i 2);
- 2) ako stavi u promet vodu za piće, životne namirnice, stočnu hranu i predmete opšte upotrebe koji sadrže radionuklide iznad propisanih granica (član 19);

- 3) ako sakuplja, obrađuje, skladišti ili odlaže radioaktivni otpadni materijal protivno propisanom načinu i propisanim uslovima (član 21. stav 1);
- 4) ako uvozi radioaktivni otpadni materijal inostranog porekla ili ako taj materijal prerađuje, skladišti i odlaže na teritoriji Savezne Republike Jugoslavije (član 21. stav 2);
- 5) ako ne organizuje ili ne sprovede fizičku zaštitu nuklearnog objekta, nuklearnog materijala ili radioaktivnog otpadnog materijala, ili ako ne donese opšti akt o merama fizičke zaštite nuklearnog objekta, nuklearnog materijala i radioaktivnog otpadnog materijala (član 32. st. 1. i 2).

Za radnje iz stava 1. ovog člana kazniće se za privredni prestup novčanom kaznom od 3.000 do 30.000 novih dinara i odgovorno lice u pravnom licu.

Član 47.

Novčanom kaznom od 45.000 do 450.000 novih dinara kazniće se za privredni prestup korisnik nuklearnog postrojenja koji ne zaključi i ne održava osiguranje za pokriće svoje odgovornosti za nuklearnu zaštitu u iznosu od 100.000 SAD dolara u dinarskoj protivvrednosti.

Za radnje iz stava 1. ovog člana kazniće se za privredni prestup i odgovorno lice korisnika nuklearnog postrojenja novčanom kaznom od 1.000 do 10.000 novih dinara.

Prekršaji

Član 48.

Novčanom kaznom od 15.000 do 150.000 novih dinara kazniće se za prekršaj pravno lice:

- 1) ako ne vrši sistematsko ispitivanje sadržaja radionuklida u životnoj sredini ili ako ne vrši neprekidno merenje apsorbovane doze gama zračenja u vazduhu na propisan način i po propisanim uslovima (član 6. st. 1. i 2);
- 2) ako ne ispunjava propisane uslove za proizvodnju, promet ili korišćenje izvora jonizujućih zračenja, ili ako proizvodi, vrši promet ili koristi izvore jonizujućih zračenja pre nego što je od nadležnog saveznog organa dobilo rešenje da su ispunjeni propisani uslovi ili ako to rešenje prilikom upisa u registar ne dostavi nadležnom organu (član 8);
- 3) ako licima zaposlenim na mestima na kojima su izloženi jonizujućem zračenju ne obezbedi ličnu dozimetrijsku kontrolu, ne opremi ih ličnim zaštitnim sredstvima, ne upućuje ih na redovne zdravstvene preglede ili ne obezbedi proveravanje ispravnosti tih sredstava i njihovo korišćenje (član 13);
- 4) ako primenjuje izvore jonizujućih zračenja u medicini protivno propisanim uslovima ili ako vrši sistematski rendgenski pregled lica mlađih od 16 godina ili sistematsko rendgensko snimanje dojki (čl. 16. i 17);
- 5) ako vrši promet izvora jonizujućih zračenja preko granica Savezne Republike Jugoslavije bez odobrenja nadležnog saveznog organa ili ako vrši promet izvora jonizujućeg zračenja na graničnim prelazima na kojima nije organizovan inspekcijski nadzor, ili ako o prispeću pošiljke izvora jonizujućeg zračenja na graničnom prelazu blagovremeno ne obavesti saveznog inspektora

(član 22. st. 1, 2. i 3);

- 6) ako ne sprovodi mere nuklearne sigurnosti propisane članom 24. ovog zakona (član 24);
- 7) ako utvrdi lokaciju, ili pristupi izgradnji, ili pusti u probni rad, ili pusti u rad ili trajno prestane sa radom nuklearnog objekta bez odobrenja nadležnog saveznog organa (član 25. stav 2);
- 8) ako rasporedi na zadatke i poslove upravljanja proizvodnim procesom u nuklearnom objektu ili na zadatke i poslove nadzora nad tim procesom lica koja ne ispunjavaju propisane uslove (član 28);
- 9) ako nema službu zaštite od jonizujućih zračenja (član 29. stav 1);
- 10) ako ne vrši sistematsko ispitivanje prisustva radionuklida u životnoj sredini u svojoj okolini na propisani način i po propisanim uslovima (član 29. stav 2);
- 11) ako u slučaju namere da trajno prestane s korišćenjem nuklearnog objekta o tome prethodno ne obavesti nadležni savezni organ, ili ako po trajnom prestanku korišćenja objekta u roku koji odredi nadležni savezni organ ne sprovede odgovarajuće mere sanacije na lokaciji, objektu i njihovoj okolini (član 30);
- 12) ako ne vodi propisanu evidenciju po zonama materijalnih bilansa o nuklearnim materijalima koje proizvodi, prerađuje, koristi ili skladišti ili ne dostavlja podatke iz te evidencije nadležnom saveznom organu (član 31. stav 1);
- 13) ako ne postupi po izvršnom rešenju nadležnog saveznog organa kojim se određuje neka od propisanih mera (član 33. stav 2);
- 14) ako ne omogući saveznom inspektoru vršenje nadzora, nesmetan rad i uvid u dokumentaciju i ostale materijale potrebne za vršenje inspekcijuskog nadzora (član 34).

Za radnje iz stava 1. ovog člana kazniće se za prekršaj novčanom kaznom od 900 do 4.500 novih dinara i odgovorno lice u pravnom licu.

Član 49.

Novčanom kaznom od 9.000 do 90.000 novih dinara kazniće se za prekršaj pravno lice:

- 1) ako godišnji izveštaj o sistematskom ispitivanju sadržaja radionuklida u životnoj sredini ne dostavi nadležnom saveznom organu u propisanom roku ili ako u slučaju vanrednog događaja odmah ne izvesti nadležni savezni organ (član 7. stav 1);
- 2) ako ne vodi propisanu evidenciju o izvorima jonizujućih zračenja koje proizvodi, čiji promet vrši, ili koje koristi, ili ako o svakoj isporuci ili nabavci izvora jonizujućeg zračenja ne obavesti nadležni savezni organ (član 9);
- 3) ako ne vrši merenje radi procene stepena izloženosti jonizujućem zračenju lica koja rade sa izvorima jonizujućeg zračenja, pacijenata i stanovništva ili ako prilikom takvog merenja ne vodi propisanu evidenciju o ozračenju stanovništva, pacijenata ili lica koja su pri radu izložena dejstvu jonizujućih zračenja ili ako izveštaj o ozračenosti ne dostavi nadležnom saveznom organu (član 10. stav 2. i član 11);

- 4) ako na mestu izloženom jonizujućem zračenju zaposli ili zadrži na radu lice koje nema propisanu stručnu spremu ili ne ispunjava propisane zdravstvene uslove za rad sa izvorima jonizujućih zračenja (član 14. stav 1);
- 5) ako lice koje radi sa izvorom jonizujućeg zračenja ne stavi pod propisani zdravstveni nadzor (član 14. stav 2);
- 6) ako primi na rad sa izvorima jonizujućeg zračenja lice kojem je na osnovu člana 15. ovog zakona zabranjeno da radi s tim izvorima (član 15);
- 7) ako ne sprovodi na propisan način program mera osiguranja i kontrolu kvaliteta mera zaštite od jonizujućih zračenja (član 18);
- 8) ako posle stupanja na snagu ovog zakona ugradi radioaktivni gromobran na teritoriji Savezne Republike Jugoslavije i ako iz radioaktivnih gromobrana ne ukloni izvor jonizujućeg zračenja do isteka propisanog roka (čl. 20. i 53).

Za radnje iz stava 1. ovog člana kazniće se za prekršaj novčanom kaznom od 600 do 6.000 novih dinara i odgovorno lice u pravnom licu.

Član 50.

Ako radnju iz člana 46. stav 1. tač. 1. i 2. člana 48. stav 1. tač. 2, 3, 4, 5, 13. i 14, člana 49. stav 1. tač. 2, 4, 5, 6, 7. i 8. ovog zakona učini preduzetnik koji proizvodi, vrši promet ili koristi izvore jonizujućih zračenja, kazniće se za prekršaj novčanom kaznom od 750 do 7.500 novih dinara.

Član 51.

Novčanom kaznom od 300 novih dinara kazniće se za prekršaj lice koje radi sa izvorima jonizujućih zračenja ako se u toku takvog rada ne podvrgne redovnom pregledu u određenom roku ili ako ne upotrebljava lična i druga zaštitna sredstva za zaštitu od jonizujućih zračenja (član 13).

Novčanu kaznu za prekršaj iz stava 1. ovog člana naplaćuje na licu mesta savezni inspektor od lica koja zatekne u prekršaju prilikom vršenja inspeksijskog nadzora.

VII. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 52.

Savezna vlada, korisnik nuklearnog objekta i drugi korisnici izvora jonizujućeg zračenja obezbediće uslove za trajno odlaganje radioaktivnog otpadnog materijala u roku od pet godina od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 53.

Izvori jonizujućih zračenja iz radioaktivnih gromobrana moraju se ukloniti u roku od tri godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 54.

Propisi za izvršavanje ovog zakona doneće se u roku od šest meseci od dana njegovog stupanja na

snagu.

Član 55.

Pravna lica i preduzetnici koji se bave proizvodnjom, prometom i korišćenjem izvora jonizujućih zračenja ili vrše druge poslove u vezi sa zaštitom od jonizujućih zračenja dužni su da usklade svoje poslovanje sa odredbama ovog zakona u roku od dve godine od dana njegovog stupanja na snagu.

Član 56.

Stupanjem na snagu ovog zakona prestaju da važe Zakon o zaštiti od jonizujućih zračenja i o nuklearnoj sigurnosti ("Službeni list SFRJ", br. 53/91 i "Službeni list SRJ", br. 45/92), Zakon o odgovornosti za nuklearne štete ("Službeni list SFRJ", br. 22/78 i 34/79), član 18. Zakona o izmenama saveznih zakona kojima su određene novčane kazne za privredne presteupe i prekršaje ("Službeni list SRJ", br. 28/96) i Odluka o iznosu ograničenja odgovornosti korisnika nuklearnih postrojenja za nuklearnu štetu ("Službeni list SFRJ", br. 49/87, 76/88 i 5/90).

Član 57.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu SRJ".